

## Okul Öncesi Dönemde Psikolojik Sağlamlık ve Problem Davranışlar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

### Investigation of the Relationship Between Psychological Resilience and Problem Behaviors in Preschool Period

İrem Topuz<sup>1</sup>, Olcan Aslan<sup>2</sup>, Ahmet Bedel<sup>3</sup>

<sup>1</sup>Sorumlu Yazar, Arş. Gör., Maltepe Üniversitesi, iremmtopuz@gmail.com, (https://orcid.org/0000-0002-7085-8470)

<sup>2</sup>Uzman Psikolojik Danışman, MEB, olcanaslan95@gmail.com, (https://orcid.org/0000-0001-9987-0425)

<sup>3</sup>Prof. Dr., Sinop Üniversitesi, ahmtbd1@gmail.com, (https://orcid.org/0000-0003-4215-9290)

**Geliş Tarihi:** 06.02.2025

**Kabul Tarihi:** 18.08.2025

#### ÖZ

Bu çalışmanın temel amacı, okul öncesi dönemdeki çocukların psikolojik sağlamlık düzeylerinin problem davranışları öngörüp öngöremeyeceğini ortaya koymaktır. Ayrıca, psikolojik sağlamlık ve problem davranışların cinsiyet ve kardeş sayısına göre farklılık gösterip göstermediği de araştırmanın diğer hedeflerindendir. Bu doğrultuda, araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma grubu, uygun örnekleme yöntemiyle oluşturulmuştur. Veri toplama sürecinde "Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği" "Problem Davranış Ölçeği" ve araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Çocukların psikolojik sağlamlık düzeyleri ile problem davranışları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla korelasyon analizi ve basit doğrusal regresyon analizleri gerçekleştirilmiştir. Cinsiyete bağlı farklılıkları incelemek için bağımsız örneklem t-testi, kardeş sayısına göre farklılıkları belirlemek için ise tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Araştırma bulguları, okul öncesi dönem çocuklarının psikolojik sağlamlık düzeyi ile problem davranışları arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir. Ayrıca psikolojik sağlamlığın, problem davranışları olumsuz yönde etkilediği belirlenmiştir. Cinsiyete göre psikolojik sağlamlık ve problem davranış düzeylerinde anlamlı farklılıklar görülürken; kardeş sayısına bağlı olarak yalnızca problem davranışlarda anlamlı bir değişiklik saptanmıştır. Araştırma sonuçları, ilgili literatür çerçevesinde değerlendirilmiş ve hem araştırmacılar hem de uygulayıcılara yönelik çeşitli öneriler sunulmuştur.

**Anahtar Kelimeler:** Erken çocukluk, okul öncesi dönem, iyi oluş, psikolojik sağlamlık, problem davranışlar

#### ABSTRACT

The primary aim of this study is to determine whether the psychological resilience levels of preschool children can predict their problem behaviors. Additionally, the study aims to examine whether psychological resilience and problem behaviors differ according to gender and the number of siblings. In line with this objective, a relational survey model was employed. The study group was formed using a convenient sampling method. During the data collection process, the "Social Emotional Well-being and Psychological Resilience Scale for Preschool Children," the "Problem Behavior Scale," and a personal information form developed by the researchers were used. In order to analyze the relationship between children's psychological resilience levels and problem behaviors, correlation analysis and simple linear

regression analyses were conducted. An independent samples t-test was used to identify differences by gender, while one-way analysis of variance (ANOVA) was applied to examine differences based on the number of siblings. The research findings revealed a significant negative relationship between the psychological resilience levels of preschool children and their problem behaviors. Moreover, it was found that psychological resilience negatively affects problem behaviors. While significant differences were observed in psychological resilience and problem behaviors according to gender, significant differences based on the number of siblings were found only in problem behaviors. The results of the study were evaluated within the framework of the relevant literature, and various recommendations were presented for both researchers and practitioners.

**Keywords:** Early childhood, preschool period, well-being, psychological resilience, problem behaviors.

## GİRİŞ

Okul öncesi dönem, çocukların yaşam boyu sürececek duygusal, sosyal, bilişsel ve fiziksel gelişimlerinin temellerinin atıldığı kritik bir evredir. Bu dönemde gelişim oldukça hızlı ilerlemekte ve çocukların çevresel uyaranlara karşı duyarlılıkları artmaktadır. Bu nedenle, erken yaşlarda kazanılan beceriler, bireyin yaşam boyu karşılaşacağı zorluklarla baş etme kapasitesi üzerinde belirleyici bir rol oynamaktadır (Luthar vd., 2000; Topuz & Aslan, 2024). Bu kapasite ise bireyin psikolojik sağlık düzeyi ile doğrudan ilişkilidir. Nitekim Masten (2001), psikolojik sağlamlığı bireylerin stres, zorluk ve değişim gibi olumsuz durumlarla başa çıkabilme kapasitesi olarak tanımlamaktadır. Okul öncesi dönemde kazanılan psikolojik sağlık, çocukların yaşam boyu karşılaşacakları sorunlara karşı daha dirençli ve uyumlu olmalarını sağlayarak gelişimsel açıdan koruyucu faktör rolü üstlenmektedir (Werner & Smith, 2001).

Bir nesnenin esnekliğini ve orijinal haline kolayca dönebilme özelliğini ifade eden Latince “resiliens” kelimesinden türetilen (Greene, 2002) psikolojik sağlık kavramının alan yazında birçok farklı tanımı olduğu görülmektedir. Kordich ve diğerleri, (2005) kişilerin yaşadığı zorlu ve riskli durumların ardından olumsuzluklarla baş edebilmesi, uyum gösterebilmesi ve günlük yaşantılarını sürdürebilmesi olarak tanımlarken, Newmann (2005) bireylerin stres yaratan olaylar ve travmalar karşısında esneklik göstererek uyum sağlayabilmesi olarak açıklamaktadır. Çocuklar özelinde ise psikolojik sağlık baskı ve stresle baş edebilme kapasitesi olarak tanımlanmıştır (Goldstein & Brooks, 2013). Risk faktörlerinden uzak bir ortamda yaşayan ve herhangi bir zorlukla karşılaşmayan çocuklar için psikolojik sağlamlıktan söz etmek mümkün değildir (Masten & Reed, 2002). Bununla birlikte, çocukların aile içinde ve okulda kurdukları ve sürdürdükleri ilişkiler, onların psikolojik sağlık seviyelerini belirlemede hayati bir rol oynamaktadır (Ziobro, 2018). Bu nedenle, erken çocukluk döneminden itibaren psikolojik sağlamlığın desteklenmesi büyük önem taşımaktadır (Aksoy vd., 2024).

Çocukların psikolojik sağlık düzeyi, yalnızca stres ve zorluklarla baş etme becerilerini değil, aynı zamanda çevreleriyle sağlıklı ilişkiler kurmalarını, uyum sağlamalarını ve okula olan aidiyet bağlarının gelişmesini de desteklemektedir (Aslan vd., 2025; Villassana vd., 2017). Psikolojik sağlık düzeyi düşük olan çocukların olumsuz yaşam olaylarına karşı daha hassas olduğu ve bu durumun problem davranışların ortaya çıkma riskini arttırabileceği çeşitli araştırmalarla ortaya konmuştur (Zinn vd., 2020). Bu nedenle, psikolojik sağlık çocukların yalnızca mevcut stresörlerle baş etmelerini değil, aynı zamanda problem davranışların gelişmesini önlemede koruyucu bir faktör olarak değerlendirilmektedir (Garmezy, 1983). Bethel ve arkadaşları (2016) da psikolojik sağlamlığı yüksek olan çocuklarda problem davranış görülme sıklığının daha az olduğunu belirtmişlerdir.

Alan yazın incelendiğinde problem davranış, öğretimin düzenini bozarak eğitim sürecini olumsuz etkileyen, sosyal etkileşimleri ve okul beklentilerini sekteye uğratan, bireyin kendisine ve çevresine zarar vermesine neden olan her türlü davranış olarak tanımlanmaktadır (İkiz vd., 2016). Aslan ve Topuz (2025a) ise problem davranış, bireyin kendisine veya çevresine zarar

veren, eğitim-öğretim sürecini aksatan, sosyal etkileşimleri ve öğrenme süreçlerini olumsuz yönde etkileyen, saldırganlık, uyumsuzluk, rahatsızlık yaratan ve tekrar eden davranışlar olarak tanımlanmaktadır. Birkan (2002) bireyin kendisi veya başkaları için sorun yaratacak davranışı yapmaması gerekirken bunu tekrar etmesini problem davranış olarak kabul ederken, Yılmaz (2018) ise bu tür davranışların çocuğun potansiyeline ulaşmasını engellediğini belirtmektedir. Problem davranışlar, çocuğun sosyal etkileşim ve sınıf etkinliklerinde uyumsuz ve saldırgan tutumlar sergilemesi şeklinde de tanımlanmaktadır (Verred Guay vd., 2012). Problem davranışların belirlenmesinde süreklilik, yaşa uygunluk, cinsiyet rolü beklentisi ve aşırılık gibi kriterler dikkate alınmakta olup, kültürel ve zamansal faktörler bu kriterlerde değişikliklere yol açabilmektedir (Gültekin-Akduman, 2017; Woolfolk-Hoy, 2015).

Alan yazında, psikanalistler problem davranışların, bireyin bilinçaltına ittiği ve toplum tarafından kabul edilmeyen düşüncelerden kaynaklandığını savunurken, varoluşçu ve hümanist yaklaşımlar, bireyin sağlıklı gelişim sürecinde maruz kaldığı baskı ve engellemelerin bu tür davranışlara neden olduğunu öne sürmektedir (Cüceloğlu, 1994). Akçadağ (2016), problem davranışların sebeplerini arkadaş çevresi, aile, okul-veli-öğretmen ilişkileri, kültürel faktörler, medya, okul yönetimi ve ekonomik yetersizlikler gibi unsurlara bağlamaktadır. Erbaş (2002), problem davranışların koşullanma, model alma, stres tepkisi, çatışma, intikam alma ve dikkat çekme gibi nedenlerden kaynaklanabileceğini ifade etmektedir. Karaoğlu (2011), problem davranışları çocuktan, okuldan ve aileden kaynaklı faktörler olarak sınıflandırırken, Demirtaş (2019) istismar, hastalık, boşanma ve ölüm gibi travmatik olayların da çocukta problem davranışlara yol açabileceğini belirtmektedir. Bununla birlikte, çocuklukta yaşanan travmalar da bireylerin sonraki yıllarda ruhsal durumları ve davranış gelişimleri üzerinde önemli izler bıraktığı söylenebilir (Uzun vd., 2024). Problem davranışlar, çocukların akademik, duygusal ve sosyal gelişimlerini olumsuz etkileyerek, ilerleyen yaşlarda düşük öz saygı, akademik başarısızlık, sosyal izolasyon ve akran ilişkilerinde bozulmalara neden olabilmektedir (Aslan & Topuz 2025b; Webster-Stratton & Reid, 2003). Ayrıca, bu tür davranışlar öğretmen-çocuk ilişkisini de olumsuz yönde etkileyerek eğitim sürecinin verimliliğini azaltabilmektedir (Arnold vd., 1998). Çocuklukta ortaya çıkan problem davranışların ciddi olumsuz sonuçlar doğurması, bu davranışlara yönelik koruyucu ve iyileştirici yöntem, strateji ve uygulamaların önemini ortaya koymaktadır (Aslan & Topuz, 2025a). Bu noktada okul (Uzun & Yaprakdal, 2022) ve ailenin (Gönültaş vd., 2021) temel sorumluluk üstlenmesi, çocukların psikolojik sağlamlıklarını destekleyerek karşılaştıkları zorluklarla daha etkili başa çıkabilmelerine ve olumsuz davranış örüntülerinin azaltılmasına katkı sağlamaktadır.

Bireysel ve sosyal düzeydeki psikolojik sağlamlık faktörleri, erken dönemde yaşanan olumsuzlukların, orta çocukluk döneminde problem davranışların gelişme olasılığı üzerindeki etkisini azaltabilmektedir (Cabaj vd., 2014). Bu bulgu doğrultusunda çocuklarda problem davranış ve psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkinin incelenmesi; problem davranışların önlenmesi, çocukların olumsuz yaşam olaylarına karşı dayanıklılık geliştirmesi ve ruhsal sağlıklarının desteklenmesi açısından kritik bir öneme sahip olduğu söylenebilir. Alanyazına göre, daha yüksek düzeyde psikolojik sağlamlığa sahip okul öncesi çocuklar, ilerleyen dönemde daha az problem davranış ve uyku sorunu sergilemekte, buna karşın daha fazla yardımsever davranış göstermektedir (Ding vd., 2023). Bu durum, psikolojik sağlamlığın stresli veya olumsuz yaşam deneyimlerine karşı koruyucu bir etkiye sahip olduğunu ve davranışsal problemlerin gelişme riskini azaltabileceğini göstermektedir. Bu sebeple aralarındaki ilişkiyi anlamak, problem davranışları önlemeye yönelik etkili müdahaleler ve politikalar geliştirilmesine olanak tanıyabilir. Türkiye’de çocuklara yönelik yapılan çalışmalarda psikolojik sağlamlık ile problem davranış arasındaki ilişkinin birlikte ele alındığı kapsamlı araştırmalara rastlanmaması, bu konunun henüz yeterince incelenmediğini göstermektedir. Bu araştırma, söz konusu boşluğu doldurarak hem okul öncesi çocukların ruhsal gelişimini hem de davranışsal risk faktörlerini birlikte değerlendiren bütüncül bir yaklaşım sunmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, çalışma sonuçlarının, özellikle gelişimsel ve önleyici rehberlik ve psikolojik danışmanlık alan yazınına önemli katkılar sağlayabileceği

düşünülmektedir. Tüm bu durumlar göz önüne alındığında araştırmanın amacı, okul öncesi dönemde bulunan çocukların problem davranışları ile psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Aynı zamanda cinsiyet ve kardeş sayısına göre çocukların psikolojik sağlamlıkları ve problem davranışları arasındaki ilişkilerin incelenmesi de amaçlanmıştır. Belirlenen araştırma amacı doğrultusunda, aşağıdaki sorulara cevap bulunmaya çalışılmıştır:

- 1) Okul öncesi dönemi çocuklarının problem davranışları ve psikolojik sağlamlıkları demografik değişkenlere (cinsiyet ve kardeş sayısı) göre farklılaşmakta mıdır?
- 2) Okul öncesi dönemi çocuklarının psikolojik sağlamlıkları ve problem davranışları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 3) Okul öncesi dönemi çocuklarının problem davranışları psikolojik sağlamlıkları tarafından yordanmakta mıdır?

## YÖNTEM

### 2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada, okul öncesi çocukların psikolojik sağlamlıkları ile problem davranışları arasındaki bağlantıyı incelemek amacıyla ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Nicel araştırma yöntemleri kapsamında değerlendirilen bu model, değişkenler arasındaki ilişkiyi tespit etmeyi ve bu ilişkinin derecesini analiz etmeyi hedefleyen bir yöntem olarak tanımlanmaktadır (Karasar, 2012).

### 2.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu, Türkiye'deki okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden, yaşları 48 ile 69 ay (4-5 yaş aralığı) arasında değişen 305 çocuktan oluşmaktadır.

Çalışma grubunun büyüklüğünü belirlemek için G-Power programı aracılığıyla güç analizi yapılmıştır. Güç analizi kapsamında, orta düzeyde bir etki büyüklüğü, %5 anlamlılık düzeyi, %80 istatistiksel güç ve dört bağımsız değişken göz önünde bulundurulmuştur. Yapılan analiz sonucunda, en az 196 katılımcının araştırma için yeterli olacağı belirlenmiştir. Bu doğrultuda, mevcut çalışmada yer alan 305 okul öncesi dönem çocuğunun, güç analizi kriterlerini karşıladığı söylenebilir. Veriler ölçme araçlarının özelliği gereği 305 ebeveyn ve 18 öğretmenden toplanmıştır. Araştırma katılımcılarının %53.2'si (n=162) kız, %46.8'i (n=143) erkektir. Çalışma grubuna, uygun örnekleme yöntemiyle ulaşılmıştır (Fraenkel vd., 2012).

Veri toplama sürecinden önce, katılımcılara araştırmanın amacı ve içeriği hakkında bilgi veren bir bilgilendirilmiş onam formu sunulmuştur. Katılımcılardan çalışmaya katılma konusunda onayları alınmış ve istedikleri takdirde herhangi bir aşamada çalışmadan ayrılacakları konusunda bilgilendirme yapılmıştır. Araştırma, Maltepe Üniversitesi Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır (Karar No: 2024/21-09).

### 2.3. Veri Toplama Araçları

#### *Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği*

Mayr ve Ulich (2006) tarafından okul öncesi çocukların psikolojik sağlamlık seviyelerini belirlemek amacıyla geliştirilen bu ölçeğin, Türkiye örneklemine uygunluk değerlendirmesi ve geçerlik-güvenirlilik çalışması Özbey (2019) tarafından yapılmıştır. Beşli Likert ölçeği formatına sahip olan bu ölçek, "asla" (1) ile "her zaman" (5) arasında değişen puanlama sistemine sahiptir. Ölçek, çocuklar adına öğretmenler tarafından doldurulmaktadır.

Bu ölçek, toplam 36 maddeden ve altı alt boyuttan oluşmakta olup, bu araştırmada kullanılmadan önce geçerlik ve güvenilirlik analizlerinden geçirilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliliğini değerlendirmek için doğrulayıcı faktör analizi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar, ölçeğin model-veri uyumunun kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermiştir ( $\chi^2/df=2.92$ , RMSEA=.081, SRMR=.07, CFI=.93). Ayrıca, güvenilirlik analizi kapsamında yapılan Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplaması sonucunda, ölçeğin güvenilirlik değeri .86 olarak belirlenmiştir.

#### *Problem Davranış Ölçeği*

Merrell (2002) tarafından okul öncesi dönemdeki çocukların problem davranış düzeylerini değerlendirmek amacıyla geliştirilen bu ölçeğin, Türkiye örneklemine uygunluğunu belirlemeye yönelik güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları Alisinanoğlu ve Özbey (2009) tarafından yapılmıştır. Dörtlü Likert formatında hazırlanan ölçek, "hiç" (1) ile "sıklıkla" (4) arasında değişen derecelendirmeye sahiptir. Ölçek, aileler veya öğretmenler tarafından çocuklar adına doldurulmaktadır.

Ölçek iki bağımsız ölçekten oluşmaktadır: Sosyal Beceri Ölçeği ve Problem Davranış Ölçeği. Bu araştırmada, yalnızca Problem Davranış Ölçeği kullanılmıştır. Toplamda 23 maddeden oluşan ölçeğin, çalışmada geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olarak kullanılabilmesi için öncelikle geçerlik ve güvenilirlik analizleri gerçekleştirilmiştir.

Yapı geçerliliğini test etmek amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmış ve analiz sonuçları, ölçeğin model-veri uyumunun kabul edilebilir düzeyde olduğunu ortaya koymuştur ( $\chi^2/df=3.69$ , RMSEA=.077, SRMR=.05, CFI=.92). Ölçeğin güvenilirliğini değerlendirmek için yapılan Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplamasında, ölçeğin güvenilirlik değeri .81 olarak hesaplanmıştır.

#### *Kişisel Bilgi Formu*

Araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan kişisel bilgi formunda katılımcılara kardeş sayısı ve cinsiyet soruları yöneltilmiştir.

### **2.4. Verilerin Toplanması**

Bu araştırmada kullanılan ölçme araçlarına ilişkin, ölçek uyarlamasını gerçekleştiren kişilerden gerekli izinler alınmıştır. Etik kurul onayının alınmasının ardından veri toplama sürecine başlanmıştır. Veriler, veliler ve öğretmenler aracılığıyla elde edilmiştir. Katılımcılara araştırmacının amacı ve kullanılan veri toplama araçları hakkında detaylı bilgi verilmiş, ayrıca verilerin gizliliğinin korunacağına dair güvence sağlanmıştır. Bilgilendirilmiş onam alındıktan sonra, araştırmacılar veri toplama sürecini yürütmüştür.

### **2.5. Veri Analizi**

Öncelikle, araştırmaya katılan 305 bireyden elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Veri analizi sürecinde SPSS 27.0 ve AMOS 24.0 yazılımlarından yararlanılmıştır. Veri setinde eksik değerlerin olup olmadığı kontrol edildikten sonra uç değer analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonucunda, verilerin -4 ile +4 arasında olması gereken referans aralığında bulunduğu tespit edilerek veri analiz sürecine geçilmiştir (Mertler & Vannatta, 2016). Araştırmada kullanılan Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği ile Problem Davranış Ölçeği'nin güvenilirliğini değerlendirmek amacıyla SPSS 27.0 programında Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Ölçeklerin geçerliliğini belirlemek için ise AMOS 24.0 yazılımı kullanılarak Doğrulayıcı Faktör Analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları, veri toplama araçlarının güvenilir ve geçerli olduğunu göstermiştir. Bu çalışmada, psikolojik sağlamlığın problem davranışlar üzerindeki etkisini incelemek amacıyla regresyon analizi kullanılmıştır. Regresyon analizi, bağımlı değişkenin belirli bağımsız değişkenler doğrultusunda tahmin edilmesini sağlayan bir tekniktir (Büyüköztürk, 2014). Ancak,

bu yöntemin doğru şekilde uygulanabilmesi için belli varsayımların sağlandığı kontrol edilmelidir. Bu kapsamda, veri setindeki sürekli değişkenlerin normallik varsayımına uygun olup olmadığı değerlendirilmiş, çoklu bağlantı (multicollinearity) sorunu analiz edilmiş ve bağımlı değişkenin otokorelasyon değeri incelenmiştir. Normallik testi sonuçlarına göre verilerin kabul edilen -2 ile +2 aralığında olduğu belirlenmiştir (Hair vd., 2019). Çoklu bağlantı problemini değerlendirmek için Pearson Korelasyon Analizi yapılmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenler arasındaki ikili korelasyon değerinin .90'ın altında olduğu tespit edilmiştir (Çokluk vd., 2012). En son ise, bağımlı değişkene ilişkin otokorelasyon değerleri Durbin Watson testi ile analiz edilmiş ve elde edilen test sonucu 1.740 olarak belirlenmiştir. Tabachnick ve Fidell (2013), hata terimlerinin birbirinden bağımsız olduğunun kabul edilebilmesi adına Durbin Watson katsayısının 1.50 ile 2.50 aralığında olması beklenmektedir. Bu doğrultuda ulaşılan değer, regresyon analizinin uygulanabilirliği açısından kabul edilebilir bir seviyede olduğu söylenebilir. Bütün bu hesaplamalar neticesinde, mevcut verilerin regresyon analizi için varsayımları karşıladığı ifade edilebilir. Bununla birlikte demografik değişkenlere göre çocukların psikolojik sağlık ve problem davranış eğilim düzeyleri incelenmiştir. Bu kapsamda ilişkisiz örneklem t testi ile tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Varyans analizi gerçekleştirilmeden önce, Levene testi aracılığıyla veri setinin homojenliği kontrol edilmiştir (Büyüköztürk, 2014). Yapılan kontroller sonucunda veri setinin varyanslarının homojen olduğu görülmüş ve tek yönlü varyans analizi gerçekleştirilmiştir.

## BULGULAR

Psikolojik sağlık ve problem davranış değişkenlerinin analizinde betimleyici istatistik yöntemi kullanılmıştır. Bu değişkenlere ilişkin betimleyici istatistiksel değerler Tablo 1'de gösterilmiştir.

**Tablo 1**

*Psikolojik Sağlık ve Problem Davranışlara İlişkin Betimsel İstatistikler*

| Değişkenler       | Mean   | Median | Min | Max | ss    | Çarpıklık | Basıklık |
|-------------------|--------|--------|-----|-----|-------|-----------|----------|
| Problem Davranış  | 56.44  | 58.00  | 31  | 48  | 7.34  | -1.35     | 1.48     |
| Psikolojik Sağlık | 105.20 | 108.00 | 48  | 144 | 15.51 | -1.91     | -1.56    |

Çalışma kapsamında verilerin normal dağılıp dağılmadığını belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda Tablo 1 elde edilmiştir. Tablo 1 incelendiğinde, çarpıklık ve basıklık katsayılarının kabul edilen referans aralığında yer aldığı görülmektedir (Kim, 2013). Bu nedenle, araştırmadaki değişkenlerin normal dağılım varsayımını karşıladığı söylenebilir. Araştırmanın birinci alt problemine ilişkin olan, cinsiyet değişkenine göre psikolojik sağlık ve problem davranışların anlamlı farklılık gösterip, göstermediğine ilişkin analiz sonuçları Tablo 2' de sunulmuştur.

**Tablo 2**

*Araştırma Değişkenlerinin Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları*

| Değişkenler       | Cinsiyet | n   | $\bar{x}$ | sd    | t    | p     |
|-------------------|----------|-----|-----------|-------|------|-------|
| Problem Davranış  | Kız      | 147 | 54.58     | 8.68  | 4.74 | .00** |
|                   | Erkek    | 158 | 58.44     | 4.85  |      |       |
| Psikolojik Sağlık | Kız      | 147 | 108.61    | 9.50  | 3.78 | .00** |
|                   | Erkek    | 158 | 102.03    | 19.00 |      |       |

\*\*p<.01

Tablo 2 incelendiğinde, katılımcıların cinsiyetine göre problem davranışlar ve psikolojik sağlık seviyeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ( $p<.05$ ). Bunun yanı sıra, erkek çocukların kız çocuklara göre daha fazla problem davranış gösterdiği görülmüştür. Öte yandan, kız çocuklarının psikolojik sağlık düzeylerinin daha yüksek düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

**Tablo 3**

*Araştırma Değişkenlerinin Kardeş Sayısına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları*

| Değişkenler       | Kardeş Sayısı | n   | $\bar{x}$ | sd    | F    | p    | Anlamlı Fark |
|-------------------|---------------|-----|-----------|-------|------|------|--------------|
| Problem Davranış  | Tek çocuk (X) | 47  | 58.29     | 3.83  | 3.09 | .03* | X-T          |
|                   | 1 (Y)         | 121 | 56.91     | 7.88  |      |      |              |
|                   | 2 (Z)         | 101 | 56.98     | 5.15  |      |      |              |
|                   | 3+ (T)        | 36  | 54.76     | 8.21  |      |      |              |
| Psikolojik Sağlık | Tek çocuk (X) | 47  | 107.78    | 9.47  | 2.35 | .07  | Yok          |
|                   | 1 (Y)         | 121 | 103.32    | 16.66 |      |      |              |
|                   | 2 (Z)         | 101 | 104.48    | 17.82 |      |      |              |
|                   | 3+ (T)        | 36  | 110.16    | 8.06  |      |      |              |

\* $p<.05$

Tablo 3 incelendiğinde, kardeş sayısı farklı olan katılımcıların psikolojik sağlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir ( $p>.05$ ). Ancak, kardeş sayısına göre katılımcıların problem davranış puanları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır ( $p<.05$ ). Buna ek olarak, problem davranış eğiliminin en yüksek olduğu grubun tek çocuklardan oluştuğu belirlenmiştir.

Problem davranış değişkenine yönelik gruplar arası farklılığı tespit etmek için Tamhane's T2 Post-Hoc analizi uygulanmıştır (Hochberg & Tamhane, 1987). Yapılan analizler sonucunda, tek çocuk olan bireyler ile üç veya daha fazla kardeşi bulunan bireyler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ( $p<.05$ ).

Ayrıca, problem davranış ve psikolojik sağlık arasındaki ilişki analiz edilerek elde edilen bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

**Tablo 4**

*Psikolojik Sağlık ve Problem Davranışlar Arasındaki İlişkiye Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları*

| Değişkenler           | (1) Problem Davranış | (2) Psikolojik Sağlık |
|-----------------------|----------------------|-----------------------|
| (1) Problem Davranış  | -                    |                       |
| (2) Psikolojik Sağlık | -.562**              | -                     |

\*\* $p<.01$

Tablo 4'ün incelenmesi sonucunda, katılımcıların problem davranışları ve psikolojik sağlık düzeyleri arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ( $r=-.562$ ,  $p=.001$ ). Bu sonuç, çocukların psikolojik sağlık seviyeleri yükseldikçe problem davranışlarının azalma eğiliminde olduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda, psikolojik sağlamlığın desteklenmesinin çocuklardaki problem davranışları azaltabileceği düşünülmektedir.

Bunun yanı sıra, okul öncesi çocukların psikolojik sağlamlıklarının problem davranışlar üzerindeki etkisini öngörmek amacıyla basit doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 5'te detaylı olarak gösterilmiştir.

**Tablo 5**

*Okul Öncesi Dönemi Çocuklarının Problem Davranışlarının Yordayıcısı Olarak Psikolojik Sağlamlık Düzeyleri*

| Yordayıcı Değişken                                                        | B      | SH    | $\beta$ | t      | p     |
|---------------------------------------------------------------------------|--------|-------|---------|--------|-------|
| Sabit                                                                     | 28.455 | 2.394 | -       | 11.88  | .00** |
| Psikolojik Sağlamlık                                                      | -.266  | .023  | -.562   | -11.81 | .00** |
| $R=-.562$ $R^2=.316$ $F=139.69$ $sd=1/304$ $p=,00$ $Durbin Watson= 1.740$ |        |       |         |        |       |

\*\* $p<.001$

Tablo 5 incelendiğinde, psikolojik sağlamlığın problem davranış tarafından istatistiksel olarak anlamlı şekilde yordandığı anlaşılmaktadır [ $R=-.562$ ,  $R^2=.316$ ,  $F(1-304)=139.69$ ,  $p<.01$ ]. Bağımlı değişkendeki (problem davranış) varyansın %31.6' sını ( $R^2= .316$ ) bağımsız değişken (psikolojik sağlamlık) tarafından açıklandığı bulunmuştur. Oluşturulan modelde psikolojik sağlamlığın problem davranış üzerinde yüksek bir etki düzeyine ( $R^2>.30$ ) sahip olduğu anlaşılmaktadır (Cohen, 1988).

## TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada ulaşılan ilk bulgu okul öncesi dönem çocuklarının cinsiyetlerine göre problem davranış düzeyleri ve psikolojik sağlamlıklarının anlamlı şekilde farklılaştığı ve kızların erkeklere göre psikolojik sağlamlık düzeylerinin daha yüksek, problem davranış eğilimlerinin de daha düşük olduğudur. Alan yazın incelendiğinde Gün ve Akduman (2021) 366 okul öncesi dönem çocuğuyla yaptığı çalışmada cinsiyete göre psikolojik sağlamlık düzeyinin farklılaştığını ve kızların erkeklere göre psikolojik sağlamlıklarının daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte Garnezy (1991), stresli durumlar yaşandığında kız çocukların erkek çocuklardan daha farklı tepkiler gösterebildiğini ve cinsiyetin, psikolojik sağlamlık açısından kız çocukları için koruyucu bir faktör olarak rol oynadığını belirtmiştir. Bu durumun birçok nedeni olabilir fakat özellikle Türk toplumunda kız çocuklarından genellikle uyumlu, sakin ve sorumluluk sahibi olmaları beklenmektedir. Bu beklentinin, kız çocuklarının erken yaşlardan itibaren duygusal düzenleme ve stres yönetimi becerilerini geliştirmelerine yardımcı olduğu söylenebilir. Bununla birlikte Türk aile yapısında ebeveynler genellikle kız çocuklarına daha fazla duygusal destek sunma eğilimindedir. Bu durum da kız çocuklarının sorunlarını anlatmaları ve duygularını ifade etmeleri konusunda teşvik edici olabilir. Erkek çocukları ise daha bağımsız olmaya teşvik edilir ve duygusal zorluklarla kendi başlarına baş etmeleri beklenir. Bu farklılık, kız çocuklarının stresle başa çıkma konusunda daha fazla duygusal destek almasını ve böylece psikolojik sağlamlıklarının daha yüksek olmasını sağlayabilir. Araştırmanın bir diğer bulgusu ise okul öncesi dönem çocuklarının problem davranışlarının cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaştığı ve erkeklerin problem davranış eğilimlerinin kızlara göre daha fazla olduğudur. Olcay (2008) 216 okul öncesi dönem çocuğuyla yaptığı çalışmada araştırmanın bu bulgusunu destekleyen sonuçlara ulaşmıştır. Bu durumun temel nedeni, Türk toplumunda geleneksel olarak erkek çocukların daha hareketli, bağımsız ve fiziksel olarak aktif olmalarının teşvik edilmesine karşın; kız çocuklardan ise daha sakin, uyumlu ve itaatkâr olmalarının beklenmesidir. Bu farklı yetiştirme tarzlarının, erkek çocukların sosyal-duygusal düzenleme becerilerinin gelişimini geciktirebileceği ve bu durumun problem davranışlarının daha sık görülmesine neden olabileceği söylenebilir. Ayrıca, okul öncesi eğitimde yaygın olarak kullanılan disiplin ve sınıf yönetimi yaklaşımlarının, kız çocuklarının daha kolay uyum sağlayabileceği şekilde yapılandırıldığı; bu nedenle erkek çocukların bu beklentilere uyum sağlamakta güçlük yaşayabileceği söylenebilir.



Araştırmanın bir başka bulgusu ise problem davranışların kardeş sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaştığıdır. Yoldaş ve Demircioğlu (2022) 364 okul öncesi çocukla yaptığı çalışmada, araştırmanın bu bulgularını destekleyen sonuçlara ulaşmışlardır. Bununla birlikte yapılan post hoc analizi sonucunda tek çocuk olanlar ile 3 ve daha fazla kardeşi olanlar arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiş ve tek çocuk olanların problem davranış eğiliminin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durumun nedeni çok kardeşi olan çocuklar, erken yaşlardan itibaren paylaşma, iş birliği yapma, sabırlı olma ve çatışma çözme gibi sosyal becerileri öğrenirken, tek çocuklar bu deneyimlerden yoksun kalabilirler. Arzuman ve Gençtanırım-Kurt (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın sonucuna göre tek çocuk olmanın bireylerde yalnızlık duygusu oluşturduğu, sosyal ve duygusal açıdan destek ihtiyacı hissettikleri ve bu durumun geleceğe dair kaygılarını arttırdığı bulunmuştur. Kardeşler arasındaki etkileşim, çocukların sosyal uyum sağlamasına ve problem çözme yeteneklerini geliştirmesine yardımcı olurken, tek çocuklar bu tür sosyal öğrenme fırsatlarını daha sınırlı yaşadıkları için daha bireysel ve benmerkezci davranışlar sergileyebilirler. Ayrıca, yapılan araştırmalarda tek çocukların, kardeşi olan çocuklara kıyasla daha az bağımsız ve özerk bireyler olarak geliştiği ifade edilmektedir (Byrd vd., 1993). Bu durumun başlıca nedeni, tek çocukların ebeveynleriyle daha bağımlı ve yoğun bir ilişki kurma eğiliminde olmalarıdır. Bu durum, çocukların bağımsız kararlar alma ve duygusal düzenleme becerilerini geliştirmelerini zorlaştırabilir. Ebeveynler, tüm dikkatlerini tek çocuğa yönelttiklerinde, çocuk isteklerinin hızlı karşılanmasına alışabilir bu da sabır ve hayal kırıklığıyla başa çıkma gibi becerilerin gelişimini olumsuz etkileyebilir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu ise kardeş sayısına göre çocukların psikolojik sağlık düzeylerinin anlamlı şekilde farklılaşmadığıdır. Kishalı ve Akduman (2023) 282 okul öncesi dönem çocuğuyla yaptığı çalışmada kardeş sayısına göre psikolojik sağlık düzeyinin anlamlı şekilde farklılaşmadığını belirtmiştir. Benzer şekilde, 36-72 aylık çocuklarla gerçekleştirilen bir çalışmada da psikolojik sağlık düzeyinin kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılaşma göstermediği saptanmıştır (Erata & Özbey, 2020). Bu durum, psikolojik sağlamlığın yalnızca niceliksel değil, niteliksel çevresel faktörlerle daha yakından ilişkili olduğunu düşündürmektedir. Başka bir deyişle, çocukların kardeş sayısından ziyade, kardeşleriyle kurduğu ilişkinin niteliği, ebeveynlerin her bir çocuğa gösterdiği bireysel ilgi, aile içi destek düzeyi ve duygusal etkileşim kalitesi gibi unsurlar psikolojik sağlamlık üzerinde daha belirleyici olabilir.

Araştırmanın en önemli bulgusu ise okul öncesi dönem çocuklarının psikolojik sağlık düzeylerinin, problem davranış eğilimlerinin %31 oranında açıklamasıdır. Bununla birlikte psikolojik sağlık ve problem davranış arasında negatif yönlü anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Nitekim Qiao ve diğerleri (2024) 1141 okul öncesi dönem çocuğuyla yaptığı çalışmada psikolojik sağlık ve problem davranış arasında negatif anlamlı ilişki olduğunu bulgulamıştır. Psikolojik sağlamlığı düşük olan çocuklar, stres ve zorluklarla başa çıkmak için gerekli kaynaklara sahip olmadıklarından, problem çözme becerileri zayıflar ve bu durum onların olumsuzluklara, strese veya zorlayıcı çevresel koşullara esnek bir şekilde uyum sağlamasını zorlaştırır (Zhang vd., 2021). Bu çocuklar olumsuz yaşam olayları sonrasında sosyal geri çekilme, saldırgan davranışlar ve duygusal sorunlar sergileme olasılığı daha yüksek olan bireylerdir (Aslan & Topuz 2025c; Vanderbilt-Adriançe vd., 2015). Dolayısıyla, psikolojik sağlamlığın desteklenmesi, yalnızca çocukların mevcut stresörlerle başa çıkmalarını kolaylaştırmakla kalmayıp, aynı zamanda ilerleyen yaşantılarında karşılaşılabilecekleri davranışsal ve duygusal risklerin azaltılmasına da önemli ölçüde katkı sağlayabilir.

Bütün bu sonuçlardan hareketle araştırmacılara ve uygulayıcılara yönelik bazı öneriler geliştirilmiştir. Öncelikle bu araştırmanın örneklemini yalnızca okul öncesi dönem çocuklarıyla sınırlıdır. Bu nedenle, elde edilen bulguların genellenebilirliği benzer yaş gruplarıyla kısıtlıdır ve ileride farklı örneklemelerle desteklenmesi önem arz etmektedir. Ayrıca, çalışma nicel yöntem kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Gelecekte yapılacak çalışmalarda nitel ya da karma yöntemlerle daha derinlemesine analizler gerçekleştirilebilir.

Araştırma bulguları doğrultusunda, okul öncesi çocuklarda psikolojik sağlık düzeyinin yükselmesinin problem davranışları azalttığı görülmüştür. Bu nedenle, özellikle düşük psikolojik sağlık düzeyine sahip çocuklara yönelik stresle başa çıkma, duygusal düzenleme ve problem çözme becerilerini destekleyen yapılandırılmış eğitim programlarının okul öncesi kurumlarda uygulanması önerilmektedir. Ayrıca araştırma sonuçlarına göre, kız çocuklarının psikolojik sağlık düzeyleri, erkek çocukların ise problem davranış eğilimleri daha yüksekte bulunmuştur. Bu bağlamda, cinsiyete özgü destek mekanizmalarının geliştirilmesi ve özellikle erkek çocuklara yönelik sosyal-duygusal gelişim programlarının güçlendirilmesi önemlidir. Kardeş sayısı değişkenine ilişkin bulgular doğrultusunda, tek çocukların problem davranış düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Bu nedenle, yalnız çocuklara sosyal beceri gelişimlerini destekleyici ortamlar sunulması (örneğin küçük grup etkinlikleri, iş birliğine dayalı oyunlar) önem taşımaktadır. Bu tür çalışmalar, ebeveynlerin çocuklarının psikolojik sağlığını güçlendirmelerine yardımcı olabilir ve böylelikle problem davranışları azaltmada önemli bir rol oynayabilir. Bu bağlamda, araştırma bulguları yalnızca bireysel çocuk gelişimi açısından değil, erken çocukluk eğitimi politikalarının ve uygulamalarının şekillendirilmesinde de rehberlik edici bir işlev görebilir.

## KAYNAKÇA

- Akçadağ, T. (2016). Sorun davranışların yönetimi. H. Kıran & K. Çelik (Eds.), *Etkili sınıf yönetimi* (ss. 255-288). Anı Yayıncılık.
- Aksoy, H. P., Akduman, G. G., Sarıbaş, M. Ş., & Özyürek, A. (2024). Okul öncesi dönemde psikolojik sağlık ile sosyal beceriler arasındaki ilişki ve sosyal becerileri etkileyen faktörler. *Educational Academic Research*, 53, 178-195. <https://doi.org/10.33418/education.1421227>
- Alisinanoğlu, F., & Özbey, S. (2009). Anaokulu ve anasınıfı davranış ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Mesleki Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1.
- Arnold, D. H., McWilliams, L., & Arnold, E. H. (1998). Teacher discipline and child misbehavior in daycare: Untangling causality with correlational data. *Developmental Psychology*, 34(2), 276. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.34.2.276>
- Aslan, O., Topuz, İ., & Eldeleklioğlu, J. (2025). Investigating the mediating role of digital game addiction in the relationship between adolescents' school belonging and resilience. *Educational and Developmental Psychologist*, 42(1), 37-49. <https://doi.org/10.1080/20590776.2024.2402398>
- Aslan, O., & Topuz, İ. (2025a). Çocuklarla çalışan okul psikolojik danışmanlarının problem davranışlara yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 697-723. <https://doi.org/10.51460/baebd.1605736>
- Aslan, O., & Topuz, İ. (2025b). Okul öncesi dönem çocuklarında sosyal beceri düzeyleri ile problemleri medya kullanımı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(1), 116-134. <https://doi.org/10.17679/inuefd.1516664>
- Aslan, O., & Topuz, İ. (2025c). The role of digital game addiction tendencies in explaining preschool children's resilience. *Adıyaman University Journal of Educational Sciences*, 15(1), 139-158. <https://doi.org/10.17984/adyuebd.1613749>
- Arzuman, R., & Gençtanırım Kurt, D. (2022). Tek çocuk olmanın kişiliğe yansımaları: Nitel bir çalışma. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kadın ve Aile Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 277-296.

- Bethell, C., Gombojav, N., Solloway, M., & Wissow, L. (2016). Adverse childhood experiences, resilience, and mindfulness-based approaches: Common denominator issues for children with emotional, mental, or behavioral problems. *Child and Adolescent Psychiatric Clinics*, 25(2), 139-156. <https://doi.org/10.1016/j.chc.2015.12.001>
- Birkan, B. (2002). Çocuklarda davranış sorunları ve başa çıkma yolları. *Çoluk Çocuk Aylık Anne-Baba-Eğitimci Dergisi*, 17, 17-19.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (19. basım). Pegem Akademi.
- Byrd, B., DeRosa, A. P., & Craig, S. S. (1993). The adult who is an only child: achieving separation or individuation. *Psychological Reports*, 73(1), 171-177. <https://doi.org/10.2466/pr0.1993.73.1.171>
- Cabaj, J.L., McDonald, S.W. & Tough, S.C. Early childhood risk and resilience factors for behavioural and emotional problems in middle childhood. *BMC Pediatr* 14, 166(2014). <https://doi.org/10.1186/1471-2431-14-166>
- Cohen, J., Cohen, P., West, S. G., & Aiken, L. S. (2013). *Applied multiple regression/correlation analysis for the behavioral sciences* (3rd ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203774441>
- Cüceloğlu, D. (1994). *İnsan ve davranışı: Psikolojinin temel kavramları*. Remzi Kitabevi.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları* (2. basım). Pegem Akademi.
- Demirtaş, Z. (2019). *Sınıf yönetimi*. Az Akademi.
- Ding, X., Liang, M., Song, Q., Su, W., Li, N., Liu, H., Wu, Y., Guo, X., Wang, H., Zhang, J., Qin, Q., Sun, L., Chen, M., & Sun, Y. (2023). Development of psychological resilience and associations with emotional and behavioral health among preschool left-behind children. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 58(3), 467-476. <https://doi.org/10.1007/s00127-022-02325-8>
- Erata, F., & Özbey, S. (2020). Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların psikolojik sağlık düzeylerinin bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Pearson Journal of Social Sciences and Humanities*, 5(9), 125-151. <https://doi.org/10.46872/pj.171>
- Erbaş, D. (2002). Problem davranışların azaltılmasında olumlu davranışsal destek planı hazırlama. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 3(2), 41-50.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education* (8th ed.). McGraw Hill.
- Garmezy, N. (1983). Stress, coping, and development in children. In *Seminar on Stress and Coping in Children* Ctr for Advanced Study in the Behavioral Sciences. Johns Hopkins University Press.
- Garmezy, N. (1991). Resiliency and vulnerability to adverse developmental outcomes associated with poverty. *American Behavioral Scientist*, 34(4), 416-430. <https://doi.org/10.1177/0002764291034004003>
- Goldstein, S., & Brooks, R. (2013). Why study resilience? In S. Goldstein & R. Brooks (Eds.), *Handbook of resilience in children* (pp. 3-14). Springer. [https://doi.org/10.1007/978-1-4614-3661-4\\_1](https://doi.org/10.1007/978-1-4614-3661-4_1)

- Gönültaş, O., Uzun, K., Akın, M. S. (2021). Ergenlerin aile içi ilişki algılarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 391-405. <https://doi.org/10.21666/muefd.718075>
- Gravetter, F. J., & Wallnau, L. B. (2020). *Statistics for the behavioral sciences* (10th ed.). Cengage Learning.
- Greeff, A. P., & Ritman, I. N. (2005). Individual characteristics associated with resilience in single-parent families. *Psychological Reports*, 96(1), 36-42. <https://doi.org/10.2466/pr0.96.1.36-42>
- Greene, R. (2002). *Human behavior theory: A resilience orientation*. In *Resiliency: An integrated approach to practice, policy, and research* (pp. 1-28).
- Gültekin Akduman, G. (2017). Çocuklarda görülen uyum ve davranış sorunları. In A. Güngör Aytar (Ed.), *Ruh sağlığı* (ss. 89-124). Hedef Yayınları.
- Gün, R. Ş., & Akduman, G. G. (2022). Okul öncesi çocuklarının psikolojik sağlamlıklarının akran zorbalığı davranışları ile ilişkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 20(1), 107-123.
- Hair, J. F., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Black, W. C. (2019). *Multivariate data analysis* (8th ed.). Pearson Prentice Hall.
- Hochberg, Y., & Tamhane, A. C. (1987). *Multiple comparison procedures*. John Wiley.
- İkiz, F. E., Mete Otlı, B., & Ekinci Vural, D. (2016). Erken çocukluk döneminde görülen problem davranışlar: Öğretmenlerin değerlendirmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(17), 216-229.
- Karaoğlu, M. (2011). *Başarıya ilk adım erken müdahale programının 5-6 yaş grubu çocuklarının problem davranışlarına, sosyal becerilerine ve akademik etkinliklerle ilgilenme sürelerine olan etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi* (24. basım). Nobel Yayın Dağıtım.
- Kim, H.-Y. (2013). Statistical notes for clinical researchers: Assessing normal distribution (2) using skewness and kurtosis. *Restorative Dentistry & Endodontics*, 38(1), 52. <https://doi.org/10.5395/rde.2013.38.1.52>
- Kishalı, Z., & Akduman, G. G. (2024). Okul öncesi dönem çocuklarının psikolojik sağlamlık düzeylerinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22(1), 28-45. <https://doi.org/10.37217/tebd.1287358>
- Kordich Hall, D., & Pearson, J. (2005). Resilience: Giving children the skills to bounce back. *Education and Health*, 23(1), 12-14.
- Luthar, S. S., Cicchetti, D., & Becker, B. (2000). The construct of resilience: A critical evaluation and guidelines for future work. *Child Development*, 71(3), 543-562. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00164>
- Masten, A. S., & Reed, M. G. (2002). Resilience in development. In C. R. Snyder & S. J. Lopez (Eds.), *The handbook of positive psychology* (pp. 74-78). Oxford University Press.
- Masten, A. S. (2001). Ordinary magic: Resilience processes in development. *American Psychologist*, 56(3), 227-238. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.56.3.227>
- Mayr, T., & Ulich, M. (2006). *PERIK: Positive Entwicklung und Resilienz im Kindergartenalltag*. Staatinstitut für Frühpädagogik (IFP).

- Merrill, K. W. (2003). *Preschool and kindergarten behavior scales* (2nd ed.). Pro-Ed.
- Mertler, C. A., & Vannatta, R. A. (2016). *Advanced and multivariate statistical methods: Practical application and interpretation* (6th ed.). Pyrczak Publishing. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.56.3.227>
- Newman, R. (2005). APA's resilience initiative. *Professional Psychology: Research and Practice*, 36(3), 227. <https://doi.org/10.1037/0735-7028.36.3.227>
- Olcaý, O. (2008). *Bazı kişisel ve ailesel değişkenlere göre okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal yetenekleri ve problem davranışlarının analizi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Özbey, S. (2019). Okul öncesi çocuklar için sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık ölçeğinin (PERİK) geçerlik güvenirlik çalışması. *OPUS International Journal of Society Researches*, 10(17), 756-786. <https://doi.org/10.26466/opus.518062>
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Pearson.
- Topuz, İ., & Aslan, O. (2024). Investigation of the mediating role of empathy in the relationship between adolescents' prosocial behaviors and bullying tendencies. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 53(3), 1084-1109. <https://doi.org/10.14812/cuefd.1463625>
- Qiao, T., Sun, Y., Ye, P., Yan, J., Wang, X., & Song, Z. (2024). Family functioning and problem behaviors among Chinese preschool left-behind children: The chain mediating effect of emotion regulation and psychological resilience. *Frontiers in Psychology*, 15, 1343908. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1343908>
- Uzun, K., & Yaprakdal, P. (2022). Öğretmenlerin mesleki tükenmişliklerine alternatif bir çözüm yolu olarak pozitif psikolojinin kullanılması. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi* 12(3), 2823-2864. <https://doi.org/10.48146/odusbadiad.1084316>
- Uzun, K., Tagay, Ö., ve Cırcır, O. (2024). Childhood traumas and future expectations in adolescents: Examination the role of perceived social support and attitudes to seeking psychological help. *Current Psychology* 43(8), 7116-7130. <https://doi.org/10.1007/s12144-023-04925-2>
- Vanderbilt-Adriance, E., Shaw, D. S., Brennan, L. M., Dishion, T. J., Gardner, F., & Wilson, M. N. (2015). Child, family, and community protective factors in the development of children's early conduct problems. *Family Relations*, 64(1), 64-79. <https://doi.org/10.1111/fare.12105>
- Verret, C., Guay, M. C., Berthiaume, C., Gardiner, P., & Béliveau, L. (2012). A physical activity program improves behavior and cognitive functions in children with ADHD: An exploratory study. *Journal of Attention Disorders*, 16(1), 71-80. <https://doi.org/10.1177/1087054710379735>
- Villasana, M., Alonso-Tapia, J., & Ruiz, M. A. (2017). Personal factors underlying resilience in adolescence: Cross-cultural validity of the Prince-Embury model. *The Spanish Journal of Psychology*, 20, E42. <https://doi.org/10.1017/sjp.2017.39>
- Webster-Stratton, C., Reid, J., & Hammond, M. (2001). Social skills and problem-solving training for children with early-onset conduct problems: Who benefits? *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 42(7), 943-952. <https://doi.org/10.1111/1469-7610.00790>
- Werner, E. E., & Smith, R. S. (2001). *Journeys from childhood to midlife: Risk, resilience, and recovery*. Cornell University Press.

- Woolfolk Hoy, A. (2015). *Eğitim psikolojisi* (D. Özen, Çev. Ed.). Kaknüs Yayınları.
- Yılmaz, İ. (2018). *Okul öncesi dönemde çocukların bağlanma biçimi ile sosyal beceri ve problem davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Üsküdar Üniversitesi.
- Yoldaş, C., & Demircioğlu, H. (2022). Okul öncesi dönem çocuklarının problem davranışlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 9(3), 553-572. <https://doi.org/10.21020/husbfd.1014137>
- Zhang, J., Wu, Y., Qu, G., Wang, L., Wu, W., Tang, X., & Sun, Y. (2021). The relationship between psychological resilience and emotion regulation among preschool left-behind children in rural China. *Psychology, Health & Medicine*, 26(5), 595-606. <https://doi.org/10.1080/13548506.2020.1849748>
- Zinn, M. E., Huntley, E. D., & Keating, D. P. (2020). Resilience in adolescence: Prospective self moderates the association of early life adversity with externalizing problems. *Journal of Adolescence*, 81, 61-72. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2020.04.004>
- Ziobro, N. F. (2018). *Investigation of preschool teachers' perceptions, understandings, and practices related to resilience pedagogy: A qualitative single case study* [Doctoral dissertation, Rowan University]. ProQuest Dissertations Publishing.

## EXTENDED ABSTRACT

### Introduction

Helping children develop effective coping mechanisms for stressful or traumatic situations can play a crucial role in reducing the occurrence of problem behaviors by fostering psychological resilience. Gaining insight into this relationship may aid in designing targeted interventions and policies aimed at minimizing problem behaviors in early childhood. Despite its significance, no study in Turkey has explicitly examined the correlation between psychological resilience and problem behaviors in children. Therefore, the results of this research are expected to make valuable contributions to the fields of developmental psychology, preventive counseling, and psychological support services. In line with these considerations, the primary aim of this study is to explore the connection between psychological resilience and problem behaviors in preschool-aged children. Furthermore, the study seeks to assess whether psychological resilience and problem behaviors differ based on variables such as gender and the number of siblings.

### Purpose

1. Do preschool children's problem behaviors and psychological resilience vary based on demographic factors such as gender and number of siblings?
2. Is there a meaningful correlation between preschool children's psychological resilience and their problem behaviors?
3. To what extent can preschool children's psychological resilience serve as a predictor of their problem behaviors?

### Method

To investigate the relationship between psychological resilience and problem behaviors in preschool children, this study utilized the relational survey model. As a quantitative research approach, this model is designed to examine whether a connection exists between multiple variables and to assess the strength of these associations. The research sample consisted of 305

preschool children attending educational institutions in Türkiye. To determine the necessary sample size, a power analysis was performed using the G-Power program. This analysis accounted for a moderate effect size, a 5% significance level, 80% statistical power, and four independent variables. Findings from the power analysis indicated that at least 196 participants were required for reliable results. Consequently, the inclusion of 305 children ensured that the study met the necessary sampling criteria. Since the selected measurement tools relied on external evaluations, data were collected from both 305 parents and 18 teachers. The sample included 53.1% (n=162) girls and 46.9% (n=143) boys. Participants were selected using a convenience sampling technique. Data were gathered through a personal information form created by the researchers, the Social Emotional Well-Being and Psychological Resilience Scale for Preschool Children, and the Problem Behavior Scale. The relationship between psychological resilience and problem behaviors was analyzed using correlation and simple linear regression techniques. Additionally, gender differences were assessed with an independent samples t-test, while variations based on the number of siblings were examined using a one-way analysis of variance.

## **Results and Discussion**

The study's initial finding indicated a significant difference in preschool children's problem behaviors and psychological resilience based on gender. It was observed that girls exhibited higher psychological resilience levels while showing fewer tendencies toward problem behaviors compared to boys. Within Turkish culture, girls are generally expected to be more composed, cooperative, and responsible. This societal expectation may contribute to their early development of emotional regulation and stress management abilities. Additionally, in many Turkish families, parents tend to offer more emotional support to their daughters, which might encourage them to express their emotions and seek help when facing challenges. Conversely, boys are often encouraged to be self-reliant and handle emotional difficulties independently, which may limit their access to emotional support and, in turn, affect their psychological resilience levels.

Another result of the study highlighted that boys displayed higher tendencies for problem behaviors than girls. This discrepancy could be attributed to traditional gender roles in Turkish society, where boys are often encouraged to be more energetic, independent, and physically active, whereas girls are expected to be calm and compliant. Such differing parenting styles may delay the social-emotional regulation skills in boys, leading to a greater frequency of problem behaviors. Additionally, classroom discipline and management strategies in preschool settings tend to align more naturally with girls' behavioral tendencies, potentially making it more challenging for boys to conform to expected classroom behaviors.

The study further revealed a significant statistical difference in problem behaviors based on the number of siblings. Post hoc analysis demonstrated that children with no siblings displayed a higher tendency for problem behaviors compared to those with three or more siblings. A possible explanation for this finding is that children with multiple siblings develop essential social skills such as sharing, cooperation, patience, and conflict resolution from an early age, while only children may lack similar experiences. Sibling interactions often facilitate social adaptation and problem-solving abilities, whereas single children may exhibit more individualistic or self-centered behaviors due to limited peer-like social exposure at home. Furthermore, an only child may experience overprotective parenting, where excessive parental attention can hinder their autonomy. This over-involvement may impact their ability to develop independent decision-making and emotional regulation skills. Additionally, when all parental focus is placed on one child, they may become accustomed to having their needs met promptly, which could negatively affect their ability to develop patience and manage disappointments.

One of the study's most significant findings was that psychological resilience accounted for 31% of preschool children's problem behavior tendencies. A strong negative correlation was identified between psychological resilience and problem behaviors, indicating that as resilience

decreased, problem behaviors increased. Children with lower resilience often struggle to cope effectively with stress and adversity, as they lack essential problem-solving skills to navigate difficult situations. Consequently, their ability to adapt to challenges, stress, and environmental difficulties is diminished. The results suggest that children with lower psychological resilience are more prone to engaging in problem behaviors due to insufficient coping mechanisms in response to negative experiences. Their difficulties in regulating emotions may further contribute to adjustment challenges. Additionally, children who lack strong problem-solving skills may resort to problem behaviors when they struggle to find appropriate solutions to their challenges. Furthermore, lower psychological resilience may make children more sensitive to external stressors, increasing their vulnerability to environmental pressures.